

Фантастичні оповідання

ЗАПОВІДНИК

СТАРЕНЬКИЙ «ПАЗИК», більше схожий на музейний експонат, а не на засіб пересування, нарешті виповз нагору, подолавши півторакілометровий підйом. Тут його зупинило двоє озброєних субміліціонерів. Один із них неквапливо піднявся східцями і ковзнув холодним поглядом по людях у салоні. Його порожні очі втупилися в русяву двадцятип'ятилітню дівчину, одягнуту трохи незвично, як для села. Субміліціонер незграбно протиснувся завузьким для нього проходом, зачіпляючи сидіння опущеним донизу дулом автомата, і непривітно буркнув:

— Ваші документи.

Дівчина відкрила сумочку, дістала журналістське посвідчення і мовчки простягнула субміліціонерові.

— Що за ім'я таке — Аквеліна? — похитав головою вояка і додав насмішкувато: — Пічатаете у вашому журнальчику гараскопи для зв'язд?

Аквеліна чемно усміхнулася недолугому жартові і заховала посвідчення. В іншій ситуації вона б залюбки познущалася з «таваріща субміліціанера», але цього разу, хоч як не прикро було визнати, вояка сказав правду. Часопис «Аніта», в якому Аквеліна працювала ось уже другий рік,

нічим не виділявся з ряду десятків інших подібних видань. Головний редактор відчайдушно намагався рівнятися на успішніших колег, але іноді, коли ставало особливо гидко на душі і цю гидоту не могли змити ані міцна кава, ані ще міцніший коньяк, ставив у номер матеріали краєзнавчого спрямування. О, то був цілий ритуал. Головний витягав тоді з шухляди робочого стола обшарпаний географічний атлас, розгортав його на розділі топографічних карт і годину чи дві вичитував назви сіл і хутірців, милувався візерунками вулиць і доріг, мереживом річок і струмків. Ті назви сіл, що сподобалися йому найбільше, записував на окремому аркуші чорнильною ручкою, а тоді, заплющивши очі, навмання тицяв у свої нотатки пальцем. І коли під пальцем опинялася яка-небудь Ангелівка, Відьмівці чи Калагарівка, головний викликав секретарку і через неї давав завдання журналістам розписати туристичні принади названого ним села чи хутора. І байдуже було, чи є там добра дорога і пам'ятки старовини, головне, щоб матеріал будив зацікавленість. З якогось часу до редакції «Аніти» стало надходити багато листів. І серед них майже не було гнівних. Більшість респондентів дякували за те, що часопис відкрив їм незвичайні, просто-таки екзотичні місця зовсім поряд, їхати до яких на гарному позашляховику лише кілька годин. Головний полюбляв читати вдячні листи вголос, зібравши всю редакцію у своєму просторому кабінеті. Він реготав громоголосно, а потім надовго зачинався і голосно та фальшиво співав шлягери двадцятирічної давності.

На глухі села Аквеліна подалася за власною ініціативою, щоб зробити серію репортажів про Заповідник. Шеф якось натякав за кавою, що добре було б туди пробратися, але нікого зі своїх підопічних на подвиг не благословляв.

Тим часом двигун «пазика» протяжно завив, почулися якісь тріскучі звуки — і автомобільна реліквія продовжила рух, кілька разів добряче трусонувши своїх пасажирів. Далі дорога пішла на спуск, тож до другої лінії постів їхали з вітерцем.

Коли до салону увійшов ще один субміліціонер, Аквеліні здалося, що у неї дежа ву. От тільки вояка цього разу трапився неговіркий — документи перевіряв мовчки.

Нарешті автобус добрався до кінцевої зупинки і, востаннє загарчавши, зупинився біля дерев'яної огорожі джерела за сотню кроків від третьої лінії постів.

— Я так зрозуміла, що ви тут ночуєте? — спитала Аквеліна у водія, коли всі пасажери вийшли. — Відправляєтеся о шостій?

— Пів на сьому вранці і пів на третю по обіді, — уточнив заклопотаний водій. — А ви, певно, зібралися Заповідником прогулятися? Не радив би цього робити.

— Це ж чому? — здивувалася журналістка.

— Небезпечно там. Та й нічого цікавого нема.

— Якщо нема нічого цікавого, то навіщо було зганяти стільки озброєних людей?

— Логічно, — погодився водій. — Але навряд чи ви проберетеся через лінію постів.

— Та вже якось прорвуся. Люди он через кордони ходять, а тут усе-таки не кордон...

— Тут гірше, — перебив Аквеліну водій. — Вас просто можуть застрелити. Тому я радив би вам піти зі мною. Заночуєте у моєї сусідки. Вона жінка добра, не пошкодує. А зранку я за вами зайду.

— Дякую, але я мушу спробувати.

— Як собі знаєте, — здвигнув плечима водій. — Та якщо передумаєте, ідіть он до тієї хати з коричневим парканом. — Він показав.

Аквеліна знала, що у Заповідник можна проникнути, давши субміліціонерам хабаря. Принаймні у цьому її запевняли бувалі в бувальцях знайомі. Дівчина сподівалася домовитися з вартовими за п'ять сотень драхм. Ці гроші збиралися майже пів року і зараз у вигляді одного кольорового папірця таїлися на дні сумочки.

Незвикла відтягувати вирішення важливих справ, молода журналістка рішуче направилася до будки КПП, але

зустріли її там непривітно. Такі ж дебели здоровані з квадратними пиками, як і ті, що двічі зупиняли автобус, зирили на Аквеліну спідлоба. Розмова якось не клеїлася. Вояки мовчки перевірили документи і каліченою мовою пояснили, що прохід у зону 003/6 дозволений лише родичам тих, хто тут живе. П'ять сотень драхм теж не справили на вартових належного враження, хоча то була їхня двомісячна платня.

Зітхнувши, Аквеліна повернулася до джерела. Вона сподівалася знайти провідника, який би допоміг їй пробратися у Заповідник. Невдалі переговори з субміліціонерами запалу її не пригасили, а лише трохи розчарували, примусивши засумніватися у компетентності бувалих знайомих.

Аквеліні чомусь видавалося, що пошуки провідника не відберуть багато часу, адже у книгах і фільмах все це робилося елементарно просто. Та минуло дві години безуспішних чіплянь до всіх перехожих, доки дівчина усвідомила, що реальне життя докорінно відрізняється від кіношного. Люди або сахалися її, немов божевільної, або тільки сумно усміхалися й похитували головами. У Аквелініній душі вже почав зароджуватися сумнів, малодушна думка кинути все і повернутися додому все частіше протискала наперед у рядах думок оптимістичних, аж тут щаслива доля нарешті повернулася до неї лицем — з'явився провідник.

— Чого зажурилася, доню? Хочеш у Заповідник? — підійшов до Аквеліни чоловік років сімдесяти п'яти, кремезний і доволі високий. — Я міг би тебе провести.

— А ви не жартуєте? — недовіжливо покосилася на незнайомця дівчина.

— Ну, пожартувати я люблю. Та ще коли дівчина молода і гарна... Але сьогодні я серйозний і відповідальний.

— Хотілося б знати, як ви це зможете зробити. А то моя спроба підкupu ганебно провалилася.

— Запізналася ти. Субміліціонери оце якраз із корупцією борються. От якби ти на місяць раніше приїхала, то хабар допоміг би... А скільки ти їм пропонувала?

— П'ятсот, — зітхнула Аквеліна.

— Серйозні гроші... Ну-ну, не журися. Зараз усе зробимо. Головне, мовчи і йди за мною, — незнайомиць широким кроком рушив до КПП.

Аквеліна затамувала подих і йшла позаду, терпнучи від думки, що вартові упізнають її і з ганьбою проженуть геть, але сталося диво — їх пропустили, не мовивши слова і не удостоївши навіть поглядом.

Все ще не вірячи у свою удачу, Аквеліна боязко озирнулася, але побачила тільки спини субміліціонерів. Вона довго не наважувалася запитати у свого несподіваного провідника, що ж сталося насправді, боячись бути викритою. І лише коли КПП зник з поля зору, поцікавилася. У відповідь незнайомиць дістав з кишені маленьку букову дощечку, загорнуту в полотнину. На цій дощечці красувався чудернацький знак, що нагадував чи то ієрогліф, чи то якийсь абстрактний візерунок.

— Оце знак невидимості. Береш дощечку, скеровуєш її на людину під прямим кутом — і робишся для тієї людини повністю невидимою.

— Жартуєте? — недовіжливо перепитала дівчина.

— Які там жарти? Вояки ж нас не помітили.

— Ви їх загіпнотизували! — радісно вигукнула Аквеліна, втішившись несподіваному здогадові.

— Ну, який з мене гіпнотизер? То все знак зробив. І я міг би тобі довести, що не брешу, але не буду цього робити.

— Чому? — спитала Аквеліна, хоча на язику вертілося зовсім інше питання, та журналістська звичка взяла гору.

— Ти, доню, певно, в якійсь редакції працюєш — питання одне за одним іде та ще й передне в спину підштовхує. Ти краще прогуляйся, обдивися тут усе, пошукай відповіді на неважливі питання, сформулуй питання вузлові, а тоді й до мене зайдеш. Домовилися? Я он там, на горбочку, живу. Звуся дідом Корнієм.

— А субміліціонерів тут нема?

— Ні, патрулі тільки зовнішні. З чужих людей лише двоє вчених від хати до хати сновигають. Чотири місяці хлопці

спокою не мають, — сказав дід Корній. — А цю дощечку візьми собі. Як хтось чіплятися почне — покажи йому знака, то він і відстане. До речі, ти не голодна?

— Дякую. Сьогодні я гарно поснідала та й канапками запаслася — два дні спокійного і ситого життя мені забезпечено, — відказала Аквеліна.

— Молодчина. А все-таки зайди перед вечором, на ночівлю влаштую. — Дід Корній подав Аквеліні дощечку і пішов додому.

Офіційна інформація про Заповідник була доволі скупюю і малозрозумілою. Повідомлялося, що два з половиною роки тому на місці села Т. утворилася дивна природна аномалія. Чим вона характеризувалася, збагнути було годі, бо канали новин безбожно спотворювали наукову інформацію. Аквеліна, яка була змалку привчена читати науково-популярну літературу, здогадувалася, що справа тут у якихось невідомих науці енергополях, бо вже через місяць після виявлення аномальної зони вільний доступ до неї припинили. За два роки про Заповідник склали купу дурних байок і поетичних легенд. Хтось, начитавшись Кінга, появу аномальної зони пов'язував з посадкою інопланетного корабля. Проте у візит космітів мало хто вірив, а найменше — самі мешканці села, яке опинилося в епіцентрі аномалії. Чотири місяці тому Заповідник несподівано розширив свої межі. Пропускні пункти і вишки спостереження раптом потрапили у зону дії невідомого енергополя. Саме тоді й була організована третя лінія постів.

Аквеліна послушалася доброї поради — пішла досліджувати село. Вийшовши на північну окраїну, вона примостилася на самому вершечку найвищого пагорба й дістала з сумочки оптичний приціл, позичений у знайомого продавця з крамниці зброї. Добра година пішла у неї на те, щоб хоч приблизно запам'ятати розміщення головних вулиць і відшукати кілька надійних орієнтирів. Заповідник мав форму круга діаметром десь у три кілометри й охоплював село з хутірцями в річковій долині і на схилах високих горбів. Він

також займав добрячий шмат соснового лісу та листяного підліска. Аквеліна подумала, що у цьому місці периметра пробратися до села було найлегше. А ще вона побачила на одній з вулиць танка. Ще один завмер на межі поля і лісу.

— І що тут роблять ці броньовані монстри? — спитала Аквеліна сама у себе, аж ніяк не сподіваючись на відповідь. — Треба буде поцікавитися у діда Корнія.

Придивившись уважніше до грізних бойових машин, що так не вписувалися у мирний сільський краєвид, Аквеліна не побачила свіжих слідів від гусениць. Це було дивно, бо не могли ж танки стояти тут кілька місяців. Чи могли? Врешті-решт не перенесли ж їх сюди гелікоптером.

«От тобі і вузлове питання: навіщо ввели танки у село?» — подумала Аквеліна, пригадавши слова діда Корнія. Питання «Звідки тут танки?», поставлене в першу мить, належало до числа другорядних. Зрозуміло, що прийшли своїм ходом з найближчої військової частини. Але чому це трималося в секреті, важко було зрозуміти. Вочевидь, військові мали на те підстави. І то досить вагомі. Дівчина чудово пам'ятала, що про танки жоден канал новин і словом не обмовився.

Чесно кажучи, в першу мить Аквеліні стало не по собі, але вона швидко заспокоїлася, бо погода надворі була просто неймовірною. Високе небо у візерунках пір'ястих хмар заворожувало, проганяючи геть страхи і тривоги.

Аквеліна підвелася, розім'яла ноги й вирішила дослідити покинуті танки. До села не пішла, а, наче той іноземний шпигун з пропагандистського фільму старих часів, попрямувала до околиці лісу, озираючись через кожні два-три кроки. Звично діставши мобільника, вона спробувала зв'язатися з найближчою подружкою, щоб поділитися враженнями, але надокучливий у інший час апаратик мовчав по-партизанськи.

— От же ж дурепа, — ляснула себе долонею по лобі Аквеліна. Вона ж прекрасно пам'ятала, їдучи сюди, що мобільник у Заповіднику не працює. Так само, як нікому тут не потрібні теле- і радіоприймачі.

Детальний огляд панцирного чудовиська, вигаданого якимось хворим розумом, виявив дивну річ: танк стояв без руху щонайменше кілька місяців. На це вказувала повна відсутність будь-яких слідів під'їзду і густа трава під гусеницями. Фарба на броні де-не-де починала злущуватися. Людей поблизу не було, тому Аквеліні стало здаватися, що екіпаж припинив у середині. Проте відсутність людських слідів навколо бойової машини заспокоїла її.

Хвилин десять дівчина сиділа на теплій броні танка і мучилася сумнівами. Щось у цьому всьому було не так. Якщо машини просто несправні, то їх мали б ремонтувати. Що завадило військовим підігнати тягача і доправити пошкоджену машину куди слід? Якщо ж танки справні, то куди дівся екіпаж? Невже інопланетяни викрали? Дурниці. Але найбільше журналістку хвилювало, чому поблизу нема всюдисущих дитлахів. Хлопчиська ж техніку страшенно люблять. Може, діти відчули щось недобре? А що може бути недобре? Випромінювання?.. Поля?.. Радіація?.. Чому б і ні? У боєкомплекті цілком собі могли бути снаряди з ураном чи плутонієм.

Після такої думки Аквеліні стало незатишно на броні і вона зістрибнула на землю. Та раптом погляд її зачепився за дерев'яну дощечку з чудернацьким візерунком. Дощечка була закріплена в ходовій частині танка, якраз над двигуном. Дівчина не без зусиль віддерла дощечку, у чотирьох кутах якої були вмонтовані магніти, і порівняла з тією, що дав дід Корній. Знаки відрізнялися між собою докорінно, але різала їх одна рука. Сумніватися в цьому не доводилося. Що ж, час було йти на розмову до діда Корнія.

З долини Аквеліну ніхто зараз не міг помітити, хіба що тоді, коли вона сиділа на горбочку, запам'ятовуючи орієнтири. Дівчина неквапливо видобула зі своєї невеликої, але, як виявилось, дуже місткої сумочки цифровий фотоапарат і аж сплюнула з досади, картаючи себе за непрохідну тупість — цифровик тут теж не міг працювати.

Веселе літнє сонце давно вже проминуло точку кульмінації і потроху втрачало яскравість, потопаючи у напівпрозорому серпанкові висотних хмар. Дід Корній сидів на стільчику і чистив стару картоплю, коли його цілком очікувана гостя відчинила хвіртку.

— То ти, Килинко? Чесно кажучи, не сподівався тебе так рано. Певно, питання замучили? — усміхнувся дід Корній.

— Як-як ви мене назвали? Килиною?

— А хіба ж я помилився? Хіба ж не Якилиною тебе у метриці записали? — Здавалося, що дід Корній був щиро здивований, але те здивування мало виразні сліди іронії.

— У мене ім'я литовське — Аквеліна, — відказала спантеличена схожістю дідового варіанту зі своїм іменем журналістка. — По правді сказати, з Якилиною воно співзвучне.

— От-от. Ти ж, доню, грамотна, то хіба не знаєш походження свого імені?

— Та якось особливо не замислювалася. Перше, що спадало на думку, то слово «аква», — здвигнула плечима дівчина.

— Ну, схожі слова і в чужих мовах трапляються, спечечатися не буду. Та тільки твоє ім'я має в корені орла — аквілу. Литовці його майже без змін запозичили, та й то невідомо, коли це сталося, давніше чи зовсім недавно. А ми, українці, трансформували його в Якилину, — пояснив дід Корній.

— Дякую за роз'яснення. Тепер залишається запитати, як ви його вгадали.

— А я не вгадував. Я побачив.

— Як це? — не зрозуміла Аквеліна.

— Просто. Колись і сама навчишся.

— Містика та й годі.

— Для мене, доню, телевізор і радіо — містика... То ти картоплю яку любиш, товчену чи шматочками?

— Шматочками. Або й узагалі в мундирах, ціленьку.

— Я тобі на сніданок обмундировану зроблю, якщо у мене залишишся ночувати. А ні, то господиню яку попрошу. Люди у нас привітні... Певно, ти маєш до мене оберемок питань? Ходімо картоплю варити — заодно й відповідатиму.

— Чому у селі стоять танки? — спитала Аквеліна, допомагаючи господареві поставити каструлю на плиту під дощаним навісом.

— На гарне питання і відповідати легко, — усміхнувся дід Корній, розпалюючи грубку. — Коли навесні кордони Заповідника посунулися на сотню метрів, дубоголове військове начальство вирішило ввести танки. Ті, що ти бачила, увійшли першими, довелося зупиняти. Знак нерухомості ти мала би запримітити. Певно, і з собою прихопила?

— Ви дощечку з химерною різьбою маєте на увазі?

— Її.

— Тільки не кажіть, що ви нею танки зупинили. Це ж неможливо!

— Неможливо штани через голову вдягнути, — усміхнувся дід Корній. — Ти ще мені скажи, що я й танки загіпнотизував...

— Чого ж, танкістів могли запросто...

— Ага — і командирів їхніх, і механіків, і вчених. По-твоєму виходить, що у мене тільки й роботи було, що людей гіпнотизувати. Чула б ти, як вишукано ляялися їхні механіки, як ревів тягач, намагаючись танка з місця зрушити. То був справжній театр драми і комедії.

— Дурите ви мене, — пробурмотіла дівчина, все ще не вірячи дідові.

— Ти хотіла відповіді — я й відповів. Пробач, якщо чекала іншої, а моя тебе засмутила. Але старим людям брехати не пасує.

— Гаразд, припустимо, що ваші амулети працюють, але як?

— А ти можеш мені пояснити, як працює телевізор?

— В загальних рисах. Я ж електронікою не займалася.

— От і я в загальних рисах можу. Приблизно — одним словом. Тільки не всіх та приблизність задовольняє.

— Мене задовільнить, я — журналістка.

— Тоді слухай. Ми живемо в такому чудернацькому світі, що голова обертом іде: стільки у ньому всіляких взаємодій. Усе те накладається, резонує або гаситься, вібрує і трансформується... Добре пояснюю?

— Добре, бо поки що без формул і рівнянь, — кивнула Аквеліна, відмітивши, що дідова іронія кудись пропала.

— А тепер собі уяви, що є люди, які навчилися ту хаотичну енергію концентрувати і спрямовувати. Маєш простий приклад: хтось когось гукає здаля, що він робить?

— Долоні рупором складає, щоб менше звук розсіювався, — сказала Аквеліна.

— Мої дощечки — то і є ті складені рупором долоні.

— Ви хочете сказати, що борозенки певної форми на дощечці якоїсь конкретної породи дерева здатні концентрувати і спрямовувати невідому поки що науці енергію і таким чином змінюють фізичні характеристики простору і матерії? — Аквеліні перехопило подих від свого несподіваного узагальнення.

— Не забувай про товщину дощечки, її розмір. Та й руки людини щось іще важать.

— Я відмовляюся в це вірити, — труснула головою Аквеліна. — Це ж перевертає цілий світ!

— А хто сказав, що світ стоїть нормально? Він ось уже кілька століть як перевернутий догори дригом. Точніше — уявлення людей про нього.

— Неймовірно. — Аквеліна сіла.

— От черешні у мене і справді неймовірні. Нарвати не хочеш? — запропонував дід Корній своїй спантеличеній гості, щоб змінити тему розмови.

Аквеліна з радістю погодилася. Механічно скинувши тапки, вона спритно полізла нагору по драбині, приставленій до стовбура розкішної старої черешні, що росла посередині

двору. Господар спорядив гостю трилітровим дзбанком з дротяним гачком.

— Певно, ти на літо до бабусі часто їздила, якщо взуття скидаєш.

— Авжеж. Знали б ви, яка у мене строга бабуся. Сварить і досі, коли я на дерева взутою лізу. От звичка і виробилася. — Аквеліна потроху заспокоювалася, заворожена виглядом стиглих черешень. — А чому треба роззуватися, не пояснювала. Та я й не питала — забувала щоразу, як тільки на дереві опинялася. А ви знаєте — чому?

— Кожна загадка має по кілька відгадок. Поміркуй сама, — запропонував дід Корній.

— Може, взуття блокує якісь енергополя?

— Блокує, це правда. Тому боса людина рідше з дерева падає.

— А хіба є така статистика? — здивувалася Аквеліна, автоматично зриваючи цілі грона стиглих ягід. — Господи, які ж вони гарні!

— Статистики нема, але хіба факти від цього щось втрачають?

— Ви ще скажіть, що злі люди падають частіше.

— А таки гримаються.

— Ну а ще які є відгадки?

— Пошукай найпростіші і найприродніші, — запропонував дід Корній. — На функцію взуття зверни увагу.

— А-а-а, здається, зрозуміла: на взутті накопичується бруд, а в бруді — мікроби різні. Якщо лізти взутому, то якісь шкідники можуть у тріщинки на корі потрапити — і дерево захворіє.

— Слухай, доню, а в якій ти газеті працюєш? Чи, може, в часописі? Невже щось науково-популярне з'явилося? — з надією запитав дід Корній.

— Ні, — зітхнула Аквеліна, якій шкода було розчарувати господаря. — Наш часопис із тих, що «рецепти гороскопів для зірок» друкують. «Аніта» називається.

— І окрім того нічого більше?

ЗМІСТ

Фантастичні оповідання

Заповідник.....	5
Повернення «Зоряного мандрівця».....	45
Пора цвітіння.....	52
Чарівний Камінь Надії.....	60
Відьма.....	67
Подарунок.....	72
Диригент.....	80
Урок.....	95
Солдат.....	101
Висадка.....	109
Полювання.....	117
Довіритися божеству.....	123
Зустріч.....	131
Прикордонник.....	144
Ангел.....	149
Лялечка.....	158
Помилка.....	165
Випадковості недопустимі.....	174
Гра.....	181
Ініціація.....	186
Незаперечні докази.....	194
Фортеця.....	202
Очищення.....	210
Вершитель.....	216
Духи нового світу.....	226
Втеча.....	236
Дух Аханої.....	254
Звільнення.....	261
Проникнення.....	269
Трансформатор.....	276
Якщо ти хочеш полетіти на Сонце.....	283
Нестандартний випадок.....	291
Оптимальний варіант.....	297

Фантастична повість

Місія.....	305
------------	-----